

วิทยาศาสตร์·จินตนาการ

Know How & Know Why

■ บัญชา อนุญสมบัติ
buncht@mtec.or.th

ยาบ้า ทำอะไรกับสมองของคนที่คุณรัก ?

“ 6 ดึก ม.4 หัวยาบ้าส่งลูกค้า แคร่ครูเป็นเอเยนต์ ... ซ้อมมาเม็ดละ 25 บาท ขายเม็ดละ 120 บาท” ข้าราชการมีแทบทุกวันจนดูเหมือนเรื่องปกติไปเสียแล้ว ประเมินกันว่า ปี 2544 มียาบ้าในท้องตลาดถึง 600 ล้านเม็ด (เฉลี่ยแจกคนไทยได้คนละเกือบ 10 เม็ด เขียวนะครับ!) ส่วนอีก 100 ล้านเม็ด ถูกตำรวจไทยจับได้เสียก่อน

ยาบ้าเริ่มมาจากกลุ่มผู้ใช้แรงงาน และคนขับรถก่อน เรียกว่า ยาม้าหรือยาขยัน จากนั้นจึงกระจายไปกลุ่มอื่นๆ แต่ที่น่าห่วงที่สุดก็คือ นักเรียน นักศึกษาของเราตั้งแต่ตัวเล็กระดับประถม จนถึงตัวโตระดับมหาวิทยาลัย

ช่วงที่ผ่านมาทีวีเฝ้าถึงขนาดมียาบ้าโม้รูปแฮร์รี่ พอตเตอร์ ตามกระแสกับเขาด้วย! ที่น่าสงสัยก็คือ ทำไมคนยัง ติด อยู่อีกมากเหลือเกิน ทั้งๆ ที่เห็นๆ โห้กันอยู่ชัดๆ ลองมาดูเหตุผลกันหน่อย

มารู้จักกับ ยาบ้า และ ยาบ้า

ยาบ้า หรือ แอมเฟตามีน นั้น นักวิทยาศาสตร์เยอรมนี ชื่อ เอเดเลอโน (Edeleano) สังเคราะห์ขึ้นได้เป็นครั้งแรกเมื่อ ปี ค.ศ. 1887 (พ.ศ. 2430) คือ ตั้งกว่า 100 ปีมาแล้ว โดยตัวแรกที่ทำได้เป็นแอมเฟตามีนซัลเฟต

แค่นี้ก็ดีมา นักเคมีญี่ปุ่นก็สังเคราะห์ ยาบ้า หรือ เมธแอมเฟตามีน (methamphetamine) ขึ้นมาจากแอมเฟตามีนได้ พุดง่าย ๆ คือ ยาบ้าปรุงแต่งขึ้นมาจากยาบ้า นั่นเอง (นักวิชาการพูดแบบฟังยากว่า เมธแอมเฟตามีนเป็นอนุพันธ์ของแอมเฟตามีนซัลเฟต)

แต่ตอนนี้เห็นคนไทยเรียก 2 อย่างนี้เหมารวมๆ กันไปว่า ยาบ้า ทั้งคู่ การที่ยาบ้า

แพร่หลายอย่างมาก เป็นเพราะ ผลได้ง่าย ขายคล่อง กำไรดี และหาได้สะดวก (ถ้ารู้แหล่ง) เรียกได้ว่า เงื่อนไขทางธุรกิจแจ่มๆ แทบจะครบเขียวละครับ (ขาดอย่างเดียวคือ คุณธรรม!) **ยาบ้ามีชื่อดีบ้างไหม?**

ยาบ้าก็มีชื่อดีเหมือนกันครับ เช่น ใช้รักษาภาวะง่วงเกิน (narcolepsy) หรือโรคลมหลับ (ไม่ใช่โรคฝอยจน ลิงหลับ นะครับ!) ได้ โรคนี้จะว่าไปก็เหมือนเพลง บังอรเอาแต่นอน นั่นละครับ คือ เอาแต่จะหลับทำเตียวบังคับไปไม่ได้กลัมนั่นก็อ่อนปากเบียงแบบนี้ยาบ้าอาจช่วยได้

ถ้าเด็กที่สมองไม่พัฒนาเท่าที่ควรทำให้ซนเป็นตัวร้ายทำลายโน้นทำลายนี้ ส่งเสียเงอะอะ (แบบที่หมอเรียกว่า attention deficit disorder) ยาบ้าก็ช่วยรักษาได้ แกรมเมื่อหายแล้วเด็กก็ไม่ติดยาบ้าอีกด้วย

ทำไมจึง ติด ยาบ้า?

เมื่อยาเข้าสู่สมองแล้วมันจะไปกระตุ้นให้เซลล์สมองทำงานเพิ่มขึ้นมีการส่งสื่อเคมี (neurotransmitter) ให้แก่กันเร็วขึ้น

สื่อเคมีที่ออกมาเยอะคือ โดปามีน (dopamine) เจ้าตัวนี้ถ้ามีพอเหมาะก็เหมือนพระเอก คือ จะทำให้เกิดกำลังวังชา จิตใจเบิกบานแจ่มใส แต่พอมากเกินไป

พระเอกก็จะ

เปลี่ยนบทบาทไปเป็นนายร้ายทันที คือ ทำให้ผู้เสพก้าวร้าว ดุดัน โหดร้าย แกรมทุแว่ว ประสาทหลอน ด้วยอีกต่างหาก สื่อเคมีอีกตัวคือ นอเอพ-พรีเนฟริน (norepinephrine) หรือ นอร์

แอดรีนาลิน (noradrenalin) ก็ส่งผลคล้ายๆ กับกรณีแรก คือ ถ้าพอเหมาะก็จะรู้สึกกระชุ่มกระชวย มีกำลังวังชาเพิ่มมากขึ้น จิตใจสดชื่น มองโลกใสมากอยู่แต่ถ้ามากเกินไป หัวใจจะเต้นเร็วและแรง อาจทำให้หัวใจวายตายได้

ตอนที่เรียกกันว่า ยาบ้า นั้น ถ้ามีคุณภาพดี กินแล้วก็ kick ได้ทั้งวัน คนในวงการจะบอกว่า ม้าดี!

ผู้เสพจะรู้สึก อิมทิพย์ คือ อิมตลอดเวลา ไม่อยากกินอาหาร ร่างกายก็เลยซบเซา ผายผอมไป นึกๆ ไปก็คล้ายๆ กับเกมพวกความจริงเสมือน (virtual reality) ที่หลอกประสาทสัมผัสผ่านทางตาและทางหูนะครับ แต่ในเล่นหลอกร่างกายเราโดยกระตุ้นสารเคมีในสมองโดยตรงเลย คนเสพก็เลยติดหนึบ ingsละครับ

สิ่งที่ควรควรทำ

ช่วยกันให้ความรู้กับลูกหลาน และเพื่อนๆ รอบตัวกันดีกว่าครับว่า เจ้ายานรพวกนี้มัน หลอก ร่างกายและจิตใจของพวกเราได้อย่างไร

คำนิยามผิดๆ ที่เด็กถูกใครก็ตามทำว่า ถ้าไม่กล้าลอง ก็ไม่แน่จริง นั้น คงจะต้องเปลี่ยนใหม่ให้กลายเป็นว่า ถ้าถูกทดลองแล้วไม่เอาด้วย นี่สิแน่จริง!

ส่วนที่เข้าใจกันว่า ถ้าได้เสพยาบ้าแล้วสมรรถนะทางเพศจะสูงขึ้นนั้นก็มีส่วนจริงครับ แต่...จริงไม่หมด! เพราะที่ไม่ได้บอกกันก็คือ สื่อเคมีที่ออกมากระตุ้นนั้น จะขึ้นสูงเร็ว แต่ก็ลงเร็วด้วย คือ พิตบูบ ก็ พุบับ ด้วย

เหะ...เหะ... รืออย่างนี้แล้ว ... ยังอยากจะลองอีกไหมล่ะ?

แหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ : ขอแนะนำหนังสือ ยี่มสู เรียนรู้ยาเสพติด โดย น.พ.ทรงเกียรติ ปิยะกะ และคุณวาทิน ต้นสนีย์เวทย์ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ มติชนเป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดที่อ่านสนุกมากสำหรับบทความ ลงอาณ "มหันตภัยยาบ้า" ในนิตยสาร UpDATE ปีที่ 14 ฉบับที่ 148 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2542)

สำหรับเว็บไซต์ของไทย ลองไปที่ <http://www.police.go.th/contest/contest109/page1.htm> และ <http://www.pharm.chula.ac.th/surachai/Academic/CNS-Drugs/radio01.htm> หรือดูภาพที่ <http://www.erowid.org/chemicals/meth/meth-images.shtml>